

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2025. gada 3. februārī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jānis Neimanis un Jautrīte Briede,

kolēģijas sēdē izskatījusi [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 142/2024),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Ventspils valstspilsētas pašvaldības domes 2024. gada 20. jūnija saistošo noteikumu Nr. 12 “Par teritoriju un būvju uzturēšanu Ventspils valstspilsētas pašvaldībā” (turpmāk – saistošie noteikumi) 3. punktu, 4.2. apakšpunktu, 5. un 14. punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 89., 91., 105., 106. un 111. pantam.

2. Saistošo noteikumu 3. punkts noteic, ka neapbūvēta zemesgabala īpašnieks vai valdītājs, vai apbūvēta zemesgabala gadījumā – būves īpašnieks vai valdītājs nodrošina nekustamo īpašumu teritoriju un piegulošo teritoriju uzturēšanu, kā arī ir atbildīgs par teritorijas savlaicīgu uzkopšanu un sanitāro tīrību (turpmāk arī – piegulošās teritorijas uzturēšanas pienākums).

Saistošo noteikumu 4.2. apakšpunkts nosaka piegulošās teritorijas uzturēšanas pienākuma saturu: zemesgabala vai būves īpašniekam vai valdītājam ir pienākums nekustamajam īpašumam piegulošajā teritorijā nodrošināt zāliena vai zālāja nopļaušanu, teritorijas sakopšanu, kā arī ietvju attīrīšanu no sniega un to kaisīšanu ar pretslīdes materiāliem. Saistošo noteikumu 5. punkts precizē katra saistošo noteikumu 4.2. apakšpunktā noteiktā piegulošās teritorijas uzturēšanas pienākuma apjomu.

Savukārt saskaņā ar saistošo noteikumu 14. punktu par nekustamajam īpašumam piegulošās teritorijas uzturēšanas prasību neievērošanu personai var piemērot administratīvo sodu.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija vērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par normatīvo aktu vai to daļu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām. Pieteikuma iesniedzēja apstrīd pašvaldības saistošo noteikumu normu atbilstību Satversmes normām. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē ietverto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga

iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajai daļai konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā šo uzskatu pamatot.

Atbilstoši Satversmes tiesas likumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētās pamattiesības; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 28. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-52-01 13. punktu*). Ir jāpastāv tiešai saiknei starp personas pamattiesību aizskārumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*).

6.1. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka viņai Ventspils valstspilsētā pieder nekustamais īpašums, kuram ir pieguloša publiskā lietošanā nodota teritorija. Saistošo noteikumu 3. punkts, 4.2. apakšpunkts un 5. punkts (turpmāk – apstrīdētās normas) uzliekot viņai par pienākumu uzturēt piegulošo teritoriju par saviem līdzekļiem. Turklāt tas esot jādara piespiedu kārtā, jo par pienākuma nepildīšanu paredzēts administratīvais sods. Tādējādi esot gan aizskartas Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 105. pantā ietvertās tiesības uz īpašumu, gan arī pārkāpts Satversmes 106. pantā ietvertais piespiedu darba aizliegums. Apstrīdētajās normās esot nepamatoti noteikts atšķirīgs pienākumu apjoms personām, kuru nekustamajiem īpašumiem nav pieguloša publiskā lietošanā esoša teritorija, un personām, kuru īpašumiem šāda teritorija ir. Turklāt neesot paredzēts izņēmums personām, kurām šāda pienākuma veikšana ir apgrūtināta vecuma vai veselības stāvokļa dēļ. Tādējādi apstrīdētās normas pārkāpjot Satversmes 91. pantā ietverto vienlīdzības principu un diskriminācijas aizlieguma principu. Tāpat apstrīdētās normas neatbilstot arī Satversmes 89. pantam.

Līdz ar to prasījums vērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 89., 91. un 105. un 106. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

6.2. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka arī saistošo noteikumu 14. punkts, kas noteic administratīvo atbildību par nekustamajam īpašumam piegulošās teritorijas uzturēšanas prasību neievērošanu, aizskar viņai Satversmē noteiktās tiesības. Tomēr ne no pieteikuma un ne arī tam pievienotajiem dokumentiem nav konstatējams, ka Pieteikuma iesniedzējai šī norma būtu piemērota vai kā citādi būtu radījusi viņai kādas nelabvēlīgas tiesiskās sekas.

Līdz ar to prasījums vērtēt saistošo noteikumu 14. punkta atbilstību Satversmes 89., 91., 105., 106. un 111. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

6.3. Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka, ņemot vērā viņas vecumu un veselības stāvokli, apstrīdētās normas aizskarot arī Satversmes 111. pantā ietvertās tiesības uz veselības aizsardzību. Tomēr pieteikumā nav pamatots, kādā veidā apstrīdētajās normās noteiktais skar Satversmes 111. pantā ietvertās tiesības. Ne apstrīdētās normas, ne citas saistošo noteikumu normas neliedz saņemt veselības aprūpes pakalpojumus vai citādā veidā īstenot savas tiesības uz veselību. Tādējādi nav konstatējama saistība starp apstrīdētajām normām un Satversmes 111. pantā ietvertajām personas tiesībām uz veselības aizsardzību.

Līdz ar to prasījums vērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 111. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Apstrīdētās normas formulētas skaidri. Pieteikuma iesniedzēja atrodas šo normas tvērumam tipiskā situācijā, proti, kā nekustamā īpašuma īpašnieci viņai ir pienākums uzturēt, uzkopt un nodrošināt sanitāro tīrību nekustamajam īpašumam piegulošajā publiskā lietošanā esošajā teritorijā saistošajos noteikumos

noteiktajā apmērā. Tādējādi vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizsardzībai nepastāv.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otro teikumu, ja nav iespēju Satversmē ietvertās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Pienākums uzturēt, uzskatīt un nodrošināt sanitāro tīrību nekustamajam īpašumam piegulošajā publiskā lietošanā esošajā Ventspils valstspilsētas administratīvajā teritorijā bija noteikts jau pirms apstrīdēto normu spēkā stāšanās. Proti, šo jautājumu regulēja Ventspils pilsētas domes 2012. gada 3. februāra saistošie noteikumi Nr. 7 “Ventspils pilsētas teritorijas kopšanas un būvju uzturēšanas noteikumi”. Savukārt apstrīdēto normu regulējums ir atšķirīgs no minēto saistošo noteikumu regulējuma (*sal. sk. Satversmes tiesas 2019. gada 16. maija sprieduma lietā Nr. 2018-21-01 9. punktu*). Tādējādi šajā gadījumā par Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskāruma rašanās brīdi uzskatāms apstrīdēto normu spēkā stāšanās brīdis – 2024. gada 29. augusts.

Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2024. gada 20. decembrī. Līdz ar to sešu mēnešu termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir ievērots un pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

8. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota katras apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

8.1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz atzīt apstrīdētās normas par neatbilstošām Satversmes 89. pantam.

Satversmes 89. pants noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem. Lūdzot vērtēt apstrīdēto normu atbilstību šim pantam,

pieteikumā ir jāpamato, kādas papildu tiesības vai saistības, kas neietilpst Satversmes pamattiesību normu saturā, attiecībā uz konkrēto situāciju izriet no Satversmes 89. panta. Pieteikumā šāds pamatojums nav sniegts.

Līdz ar to prasījums vērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 89. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

8.2. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētās normas pārkāpj Satversmes 91. pantu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka likumdevējs Satversmes 91. pantā ietvēris divus savstarpēji cieši saistītus principus: vienlīdzības principu – pirmajā teikumā un diskriminācijas aizlieguma principu – otrajā teikumā (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 14. septembra sprieduma lietā Nr. 2005-02-0106 9.3. punktu*). Vērtējot to, vai apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. pantā ietvertajam tiesiskās vienlīdzības principam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām; 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šāda attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 2. novembra sprieduma lietā Nr. 2020-14-01 8. punktu*).

Lai noskaidrotu, vai un kuras personu grupas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, ir nepieciešams noteikt galveno šīs grupas vienojošo pazīmi (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 23. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-10-01 17. punktu*). Turklāt Satversmes tiesai ir jāvērtē arī tas, vai nepastāv kādi būtiski apsvērumi, kas norāda, ka šādas personu grupas neatrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 9. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2012-14-03 17.2. punktu*).

Vērtējot, vai atšķirīgā attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu, Satversmes tiesa noskaidro, vai apstrīdētā norma ir: 1) pieņemta, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību;

2) izsludināta un publiski pieejama atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
3) pietiekami skaidri formulēta, lai persona varētu izprast no tās izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tās piemērošanas sekas (*sk. Satversmes tiesas 2022. gada 21. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2021-27-01 18. un 31. punktu*). Noskaidrojot, vai atšķirīgā attieksme atbilst samērīguma principam, Satversmes tiesa pārbauda: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 15. janvāra sprieduma lietā Nr. 2020-21-01 13. punktu*).

Savukārt diskriminācijas aizlieguma princips papildina, precizē un palīdz piemērot vienlīdzības principu konkrētās situācijās. Diskriminācijas aizlieguma principa mērķis ir izskaust atšķirīgu attieksmi, kas balstīta uz kādu nepieļaujamu kritēriju (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-28-0306 9. punktu*). Šādi kritēriji ir, piemēram, dzimums, rase, nacionālā piederība, reliģiskā pārliecība, piederība pie noteiktas sociālās grupas (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2007-25-01 7.1. punktu*). Tāpēc, pamatojot apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta otrajam teikumam, pieteikumā arī jāpamato, ka atšķirīgā attieksme ir balstīta uz kādu no nepieļaujamajiem kritērijiem.

Pieteikumā ir vispārīgi norādīts, ka apstrīdētās normas neņem vērā Pieteikuma iesniedzējas vecumu un veselības stāvokli, kā arī nosaka atšķirīgu pienākumu apjomu personām atkarībā no tā, vai personas nekustamajiem īpašumiem ir vai nav pieguloša teritorija, un no tā, vai personai pieder nekustamais īpašums. Tomēr pieteikumā nav norādīti juridiski apsvērumi par to, kā izpaužas katras apstrīdētās normas neatbilstība Satversmes 91. panta pirmajam vai otrajam teikumam. Tāpat pieteikumā nav sniegts iepriekš minētajai Satversmes tiesas judikatūrai atbilstošs pamatojums. Tostarp nav pamatots, ka apstrīdētajās normās ietvertajai iespējami atšķirīgajai attieksmei nav leģitīma mērķa un tā nav samērīga,

kā arī nav norādīts, uz kāda nepieļaujama kritērija pamata balstītā atšķirīgā attieksme rada Satversmes 91. panta otrajā teikumā ietvertā diskriminācijas aizlieguma principa pārkāpumu.

Līdz ar to prasījums vērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

8.3. Pieteikumā iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 105. pantam.

Vērtējot tiesību normu atbilstību Satversmes 105. pantā ietvertajām tiesībām uz īpašumu, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu normu; 2) vai tam ir leģitīms mērķis; 3) vai tas ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2020-59-01 17. punktu*). Savukārt noskaidrojot, vai ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi, Satversmes tiesa pārbauda: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 15. janvāra sprieduma lietā Nr. 2020-21-01 13. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka apstrīdētajās normās ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu, kā arī uzskata, ka tam varētu būt kāds leģitīmais mērķis. Tomēr šāds ierobežojums esot uzskatāms par nesamērīgu, jo tiek prasīts nevis nodrošināt nekustamajam īpašumam piegulošās teritorijas tīrību un kārtību, bet gan izvirzīti nesamērīgi augsti estētiskie standarti. Nesamērīgs esot arī Pieteikuma iesniedzējas laika un personisko līdzekļu ieguldījums, kas nepieciešams, lai nodrošinātu piegulošās teritorijas uzturēšanu apstrīdētajās normā paredzētajā apjomā. Tomēr pieteikumā nav norādīts tas, vai apstrīdētās normas ir piemērotas pamattiesību ierobežojuma leģitīmā mērķa sasniegšanai, vai un kādi ir indivīda tiesības mazāk ierobežojoši līdzekļi, kā arī tas,

kāpēc labums, ko no apstrīdētajām normām iegūst sabiedrība, ir mazāks par Pieteikuma iesniedzējas tiesībām nodarīto kaitējumu. Tāpat pieteikumā nav pamatots, kāpēc saistošajos noteikumos paredzētie pašvaldības līdzdalības pasākumi nav uzskatāmi par pietiekamiem un kādēļ pašvaldībai būtu jāizvēlas tieši Pieteikuma iesniedzējas vēlmēm atbilstošs publiskā lietošanā nodotās teritorijas kopšanas veids. Pieteikuma iesniedzēja pauž neapmierinātību ar Ventspils valstspilsētas pašvaldības domes noteiktajām piegulošās teritorijas uzturēšanas prasībām un no nodokļiem gūto ienākumu izlietojumu. Tomēr tas, ka vispār ir iespējams no apstrīdētajām normām atšķirīgs tiesiskais regulējums vai izņēmumi no piegulošās teritorijas uzturēšanas pienākuma, pats par sevi vēl nenozīmē, ka apstrīdētajā normā noteiktais pamattiesību ierobežojums uzskatāms par nesamērīgu un ir iespējami saudzējošāki līdzekļi, ar ko pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi varētu sasniegt tādā pat kvalitātē.

Līdz ar to prasījums vērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 105. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

8.4. Pieteikuma iesniedzēja turklāt uzskata, ka apstrīdētajās normās noteiktais piegulošās teritorijas uzturēšanas pienākums uzskatāms par piespiedu darbu, ko aizliedz Satversmes 106. panta otrais teikums.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka pašvaldības saistošajos noteikumos paredzēta īpašumam piegulošās teritorijas uzkopšana uzskatāma nevis par piespiedu darbu, bet gan par pienākumu, ko uzliek īpašums (*sk. Satversmes tiesas 2004. gada 21. maija sprieduma lietā Nr. 2003-23-01 9. punktu*). Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka minētā Satversmes tiesas atziņa nav pamatota un uz viņas tiesisko situāciju nav attiecināma. Pieteikumā citētas Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas normas, kā arī Satversmes tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras atziņas, tomēr nav pamatots, kā Pieteikuma iesniedzējas tiesiskā situācija atšķiras no Satversmes tiesā izskatītās lietas vai kā uz viņas tiesisko situāciju būtu attiecināmas Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņas, kas būtu par pamatu no lietas Nr. 2003-23-01 atšķirīgiem secinājumiem. Pieteikuma iesniedzējas norāde, ka viņa nepiekrīt Satversmes tiesas

judikatūrā atzītajam, nepamato apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 106. panta otrajam teikumam.

Līdz ar to arī prasījums vērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 106. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 142/2024).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina